

Preventivní program MGV, SZŠ a VOŠ zdravotnická Vsetín

školní rok 2015 – 2016

Školní metodik prevence: Mgr. Kateřina Haganová

OBSAH:

I.	Úvod	3
II.	Cíle Preventivního programu.....	4
III.	Prioritní aktivity	4
IV.	Spolupráce s vedením	4
V.	Spolupráce s pedagogickými pracovníky.....	4
VI.	Spolupráce s rodiči	5
VII.	Metodické pomůcky, informace, kontakty	5
VIII.	Spolupráce s ostatními odborníky a organizacemi	5
IX.	Propagace	6
X.	Nespecifická primární prevence – aktivity pro žáky.....	6
XI.	Specifická primární prevence v jednotlivých ročnících	7
XII.	Specifická primární prevence ve vzdělávacích programech	8
XIII.	Přílohy.....	9
1.	Školní program proti šikanování.....	10

I. řvod

Minimřlnř preventivnř program je konkrětnř školnř dokument zaměřenř na vřchovu řků ke zdravěmu řivotnřmu stylu, na jejich osobnostnř a sociřlnř rozvoj a rozvoj sociřlně komunikativnř dovednostř. Minimřlnř preventivnř program je založen na podpoře vlastnř aktivity řků, zapojenř celěho pedagogickěho sboru školy a spoluprřci se zřkonnřmi zřstupci řků školy. Je zpracovřn na obdobř jednoho školnřho roku, zodpovřdř za ně řkolnř metodik prevence (dřle jen řMP). Podlěhř kontrole České školnř inspekce, a je prřběžně vyhodnocovřn. Vypracovřnř Minimřlnřho preventivnřho programu navazuje na řkolnř preventivnř strategii. Na tvorbě a realizaci se podřlejj vřichni pedagogiřtř pracovníci.

Vymezenř zřkladnř pojmř

- ❖ **Primřrnř prevence rizikověho chovřnř** – podstatou je vřchova řků ke zdravěmu řivotnřmu stylu, k rozvoji pozitivnřho sociřlnřho chovřnř a rozvoji psychosociřlnř dovednostř a zvlřdřnř zřtěživřch situacř osobnosti.
- ❖ **Specifickř primřrnř prevence** – aktivity a programy, kterě jsou zaměřeny specificky na předchřzenř a omezovřnř vřskytu jednotlivřch forem rizikověho chovřnř řků.
Jednř se o:
 - a) **Vřeobecnou prevenci**, kterř je zaměřena na řirřř populaci, aniř by byl dřive zřiřřřovřn rozsah problěmu nebo rizika, zohlednřje se věkově složenř skupiny.
 - b) **Selektivnř prevenci**, kterř je zaměřena na řřky, u nichř lze předpoklřdat zvyřenř vřskyt rizikověho chovřnř.
 - c) **Indikovanou prevenci**, kterř je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichř byl zaznamenan vřřřř vřskyt rizikovřch faktorř v oblasti chovřnř, problematickvřch vztahř v rodině, ve škole nebo s vrstevnřky.
- ❖ **Nespecifickř primřrnř prevence** – veřkerě aktivity podporujřcř zdravř řivotnř styl a osvojovřnř pozitivnřho sociřlnřho chovřnř přostřednictvřm smysluplněho vyuřřvřnř a organizace volněho řasu, napřřklad zřjmově, sportovnř a volnočasově aktivity a jině programy, kterě vedou k dodrřzovřnř urřitřch spoleřenskřch pravidel, zdravěho rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a svě jednřnř.
- ❖ **Efektivnř primřrnř prevence** – kontinuřlnř a komplexnř programy, interaktivnř programy zaměřeně na zkvalitnřnř komunikace, konstruktivnř zvlřdřnř konfliktř, odmřtřnř nřvykovřch lřtek, zvyřšovřnř zdravěho sebevědomř a sebehodnocenř, zvlřdřnř řzkosti, stresu apod.
- ❖ **Neřřinnř primřrnř prevence**
 - a) zastrařovřnř, citově apely, pouhě předřvřnř informacř, jednorřzově akce, potlařovřnř diskuse, znevařzovřnř osobnřch postojř řřka/studenta;
 - b) hromadně kulturnř či sportovnř aktivity by měly břt pouze doplřkem, na kterř by měla vřdy navazovat diskuse v malřch skupinkřch.

Charakteristika školy

řkola je situovřna ve dvou budovřch (po sloučenř přvodnřch dvou subjektř - MGv a SZř a VOř). řkola mř řtyřř vzdělřvacř programy – řtyřletě a osmiletě gymnřzium, zdravotnickř asistent a ořetřovatel. Kapacita školy je 910 řků. Obě budovy jsou technicky i materiřlně vybaveny tak, aby zajistily kvalitnř vřuku jednotlivřch studijnřch oborř. Zřroveň nabřzejř dostatečné mořnosti pro volnočasově a preventivnř aktivity. řkola se nachřzř v centru měřta v dosahu nřdrařř, coř je vřhodou pro dojjřždějj řky.

V rřmci prevence je po celou dobu vřuky ve škole zajiřřen dozor na chodbřch. Pozornost je vřnovřna takě rizikovřm mřstřm, kterřmi se jevř (z pohledu rizikověho chovřnř řků) řatny a takě prostory mezi budovřmi.

II. Cíle Preventivního programu

1. Zlepšovat celkové klima školy a vytvářet bezpečné prostředí pro žáky.
2. Utvářet u žáků postoje ke zdravému životnímu stylu a podpoře zdraví.
3. Snížit riziko a vlivy, které narušují zdravý osobní a sociální vývoj žáků, prevence záškoláctví.
4. Zvýšit odolnost žáků vůči sociálně patologickým jevům.
5. Podpořit volnočasové a mimoškolní aktivity žáků.
6. Vést žáky k možnosti více využívat konzultační hodiny.

III. Prioritní aktivity

- vzdělávání žáků v oblasti zdravého životního stylu a pozitivního sociálního chování (problematika kuřáctví, alkoholismu a záškoláctví);
- spolupráce s rodiči, průběžné informace a včasné řešení problémů;
- spolupráce s organizacemi a institucemi v oblasti prevence rizikového chování;
- vytváření klidné přátelské atmosféry bezpečného školního prostředí;
- podpora adaptace žáků při přechodu ze ZŠ;
- podpora aktivity, tvořivosti a talentu žáků;
- další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence.

IV. Spolupráce s vedením

- seznámení ředitele školy a vedení školy s návrhem programu a dohodnutí pravidel realizace;
- zajištění průběžné spolupráce s vedením školy;
- zajištění volnočasových aktivit;
- průběžné informování o plnění preventivního programu, analyzování a vyhodnocování PP.

V. Spolupráce s pedagogickými pracovníky

- seznámení pedagogických pracovníků s filozofií programu a jejich zapojení do jeho realizace;
- poskytování informací na provozních a pedagogických poradách;
- seznámení žáků se školním řádem a PP prostřednictvím třídních učitelů;
- průběžně spolupracovat s třídními učiteli (včasný záchyt rizikových žáků, sledování vývojových a individuálních potřeb žáků, práce s nadanými žáky, problematika výchovy a zdravého životního stylu se zaměřením na problematiku kouření a rizika zneužití návykových látek);
- monitorování rizikového chování ve třídách;
- zvýšenou péči věnovat žákům se speciálními vzdělávacími potřebami;
- využívat mezipředmětové vztahy k dané problematice tak, aby výchovně vzdělávací působení v oblasti prevence rizikového chování bylo efektivní ve všech klíčových předmětech;
- spolupráce s koordinátorem Studentské rady (Mgr. Oto Rochowanski);
- zvýšenou pozornost věnovat rizikovým skupinám žáků;
- informovat o PP a předat materiály nově příchozím kolegům;
- sebevzdělávání v oblasti prevence šikany, záškoláctví a závislostí, dostupnost studijních materiálů (knižní, časopisecká literatura, videotéka);
- účast výchovných poradců, školního metodika prevence a ostatních pedagogických pracovníků na akreditovaných kurzech, přednáškách a seminářích, věnovaných problematice negativních jevů ve společnosti.

VI. Spolupráce s rodiči

- rodiče žáků budoucích prvních ročníků budou pozváni na první informační schůzku v červnu před zahájením školního roku, kde budou seznámeni s Organizačním řádem školy, Školním řádem, činností výchovné poradkyně a metodika prevence;
- všichni pedagogové mají stanoveny konzultační hodiny pro studenty, dle potřeby lze dohodnout termín individuálně;
- rodiče jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování žáků na třídních schůzkách;
- rodiče jsou informováni prostřednictvím informačního systému Bakaláři;
- rodiče jsou informováni o konzultačních hodinách ŠMP a výchovných poradkyň.

Škola nabízí:

- individuální konzultační a poradenskou činnost, kontaktní adresy, odbornou literaturu a metodiku pro rodiče, jejichž děti mají problémy s návykovými látkami;
- spolupráci s rodiči, jejichž dítě má nějaký handicap, specifické poruchy učení.
- spolupráci školy a rodičů (snížení absence žáků, prospěch);
- možnost aktivní účasti rodičů při organizaci programů pořádaných školou;
- možnost sponzorského příspěvku na akce realizované školou a v rámci MPP.

VII. Metodické pomůcky, informace, kontakty

- ve školní knihovně a u metodika prevence je prostor pro literaturu, informační materiály a periodika k dané tematice;
- ve škole vytvořena videotéka, DVD materiály (SZŠ);
- propagační a informační materiál je k dispozici všem pedagogům;
- třídní učitelé zajistí dostupnost propagačních materiálů žákům v jednotlivých třídách, dle aktuální nabídky a možností (distribuce – školní metodik);
- třídní učitelé informují rodiče na třídních schůzkách;
- metodik prevence poskytuje informace o institucích, organizacích a odbornících, kteří se zabývají problematikou prevence;
- u metodika prevence jsou uloženy základní školské dokumenty k prevenci rizikového chování;
- v přízemí obou budov jsou informační panely s aktuálními informacemi pro studenty i rodiče a přehled zařízení poskytujících služby v oblasti prevence, telefonní kontakty na odborníky;
- schránka důvěry v budově SZŠ a u kabinetu VP v budově gymnázia;
- aktuální informace k oblasti prevence také na Studentské radě.

VIII. Spolupráce s ostatními odborníky a organizacemi

Škola spolupracuje s odborníky zajišťujícími osvětovou, poradenskou a konzultační činnost v rámci primární prevence:

- Pedagogicko-psychologická poradna Vsetín, Valašské Meziříčí;
- Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín;
- Linka důvěry;
- Kontaktní centrum KLÍČ;
- ALCEDO Vsetín;
- Úřad práce Vsetín – pomoc při volbě povolání;
- Městský úřad Vsetín, oddělení sociálně – právní ochrany dětí;
- Vsetínská nemocnice a. s.;
- Nemocnice Valašské Meziříčí a. s.;
- Charita Vsetín;
- Policie ČR, PIS;
- Městská policie;

- Zdravotní ústav Zlín, pracoviště Vsetín;
- DDM Vsetín;
- ČČK Vsetín;
- o. s. NA CESTĚ (NZDM Centrum Archa);
- klub MOST Valašské Meziříčí.

IX. Propagace

Propagace a prezentace školy je realizována formou:

- webových stránek školy;
- informace o životě školy a významných akcích v regionálním tisku a TV;
- informační panely a nástěnky instalované v prostorách školy přístupných veřejnosti, před školou;
- školní plesy;
- kulturní aktivity školy (pěvecké sbory, divadelní soubor);
- sportovní prezentace;
- školní soutěže, SOČ;
- projekty, vzdělávací akce pro veřejnost i odborníky;
- mezinárodní projekty pro žáky;
- informace na pracovních poradách.

X. Nespecifická primární prevence – aktivity pro žáky

V průběhu studia mají všichni žáci možnost zúčastnit se akcí, které škola pravidelně pořádá:

- kulturní představení, zájezdy do divadla a na výstavy;
- návštěvy filmových představení;
- odborné exkurze a stáže na vybraných pracovištích;
- odborné přednášky a besedy;
- výměnné stáže, poznávací zájezdy do zahraničí;
- tematicky zaměřené exkurze;
- sportovní kurzy (lyžařský a vodácký), sportovní dny (zaměřené na určitou sportovní aktivitu, např. cyklistika, in-line brusle, ...), sportovní turnaje a soutěže;
- předmětové soutěže a olympiády, recitační a literární soutěže;
- Den integrovaného záchranného systému Vsetín (zdrav. obory);
- práce v mezinárodních projektech;
- zájmové kroužky (kroužek první pomoci, kroužek somatologie, sportovní kroužky).

Humanitární sbírky:

- Vánoční strom (sbírka dárek pro DD Liptál);
- Vánoční hvězda (Sdružení rodičů a přátel hematologicky a onkologicky nemocných dětí);
- Květinový den (spolupráce s organizací Liga proti rakovině);
- Srdíčkový den.

Studentská rada:

Orgán, ve kterém se setkávají zástupci žáků ze všech tříd s vedením školy, reprezentovaným ředitelem školy Mgr. Daliborem Sedláčkem. Snahou vedení školy je zapojit žáky do dění ve škole, zlepšit komunikaci mezi žáky a pedagogy a také aktuálně reagovat na potřeby a názory žáků. Koordinátorem z řad pedagogů byl stanoven Mgr. Oto Rochowanski (pomoc při svolávání SR, formulaci zápisů, apod.)

XI. Specifická primární prevence v jednotlivých ročnících

Jednorázové osvětové akce a výchovně koncipované pořady specifické primární prevence jsou realizovány dle aktuální potřeby a nabídky ve spolupráci s organizacemi zabývajícími se prevencí rizikového chování.

Škola aktivně spolupracuje s řadou organizací, nadací a institucí.

Akce jsou zařazeny do jednotlivých ročníků, tak aby odpovídaly věku žáků, přičemž některé aktivity se „prolínají“ všemi ročníky studia (některé aktivity jsou realizovány jen na gymnaziálních oborech – GO, jiné zase jen na zdravotnických oborech – ZO):

1. ročník „Třída se poznává“

Pozitivní ovlivnění nového třídního kolektivu.

Zaměření pedagogů na adaptaci žáků na nový kolektiv a úspěšné zvládnutí učiva.

- adaptační a seznamovací pobyty pro třídní kolektivy na začátku školního roku;
- intenzivní spolupráce TU, VP a ŠMP.

(Platí také pro první ročník žáků nižšího gymnázia – primu).

2. ročník „Sebepoznávání a sebehodnocení“

Vést žáky k zodpovědnosti za své studijní výsledky.

- zvýšená péče je věnována žákům se specifickými poruchami učení;
- většinou zařazení přednášek o lidské sexualitě a plánovaném rodičovství.

(Platí také pro žáky nižšího gymnázia od sekundy do kvinty).

3. ročník „Znám a používám sociální a morální principy dospívající osobnosti“

Vést k zodpovědnosti a samostatnosti v průběhu vzdělávání, rozvíjet sociální dovednosti.

Třída jako kompaktní skupina dodržuje zásady společenského chování.

- odborné exkurze a stáže věnované problematice integrace handicapovaných spoluobčanů (Kojenecký ústav, Speciální škola pro sluchově postižené, Ústav sociální péče, o. s. Naděje), respektování individuálních zvláštností osobnosti a handicapu (ZO);
- tematická exkurze do Prahy, zaměřená k vyhledání budoucího zaměstnání (ZO).

4. ročník „Příprava na odchod do Velkého světa“

Příprava na maturitní zkoušku, volba dalšího studia, hledání povolání, celoživotní vzdělávání.

- Úřad práce – přednášky a besedy v oblasti karierního poradenství;
- veletrh pomaturitního vzdělávání Gaudeamus Brno;
- beseda o činnosti azylového domu pro matky s dětmi;
- tematická exkurze do Prahy (GO);
- odborné exkurze a stáže věnované problematice integrace handicapovaných spoluobčanů (Ústav sociální péče, o. s. Naděje, Charita Vsetín, Diakonie, Hospic Val. Meziříčí), (ZO).

XII. Specifická primární prevence ve vzdělávacích programech

Pedagogičtí pracovníci začleňují preventivní témata do výuky svých jednotlivých předmětů, začlenění je rozpracováno v ŠVP.

Vzdělávací programy gymnázia

Všichni učitelé vedou žáky ke zdravému způsobu života. V některých předmětech je problematika rizikových jevů přímo v tematické náplni učiva.

Předmět	Téma
Občanská výchova, Základy společenských věd	• učení a jeho význam; • sebepoznávání a seberegulace; • problém využití volného času, zájmy a záliby; • způsob života, životní styl, hodnotový žebříček, společnost; • právo, kriminální chování, šikana; • náboženství a sekty; • kulturní a etnické skupiny, výchova k toleranci; • výběr budoucí profese.
Přírodopis, Biologie, Chemie	• nervová soustava; • drogy a jejich působení na organismus; • rostlinné jedy; • antikoncepce, pohlavní choroby; • početí a vývoj dítěte.
Český jazyk a literatura, Dějepis, Zeměpis	• výchova k pocitu příslušnosti ke svému národu, k evropanství; • studium kulturních, náboženských a etnických skupin, historického vývoje problémových oblastí světa.

Vzdělávací programy zdravotnických oborů

Program je zaměřen na vytváření profesních postojů, návyků a dalších osobnostních kvalit budoucího zdravotnického pracovníka. Žáci jsou vzděláváni tak, aby získali pozitivní hodnotovou orientaci a úspěšně se vyrovnávali s problémy v osobním a společenském životě. Důležitým aspektem je výchova k péči o zdraví a prevenci nemocí, podpory veřejného zdraví a etiky ošetrovatelské péče. Významnou součástí je také rozvoj komunikativních a sociálních kompetencí a jejich využití při řešení konkrétních problémů a situací.

Předmět	Téma
OBN	• Člověk v lidském společenství – mládež jako společenská skupina, soc. patol. jevy, migranti, azyllanti emigranti. • Člověk jako občan – lidská práva, extremismus, terorismus, radikalismus, intolerance, média, vliv reklamy. • Právo a spravedlnost, právní stát, trestní právo. • Filozofie – etika, morálka, hodnoty, normy, lidské jednání, spravedlnost.
Ošetrovatelství	• Výchova ke zdraví, význam ochrany zdraví, prevence. Programy na podporu zdraví. Vliv životního prostředí a životního stylu na zdraví. Zdraví nemoc. Zdravá výživa. Poškození zdraví v období dospívání. Prevence civilizačních nemocí.
První pomoc, Somatologie	• Integrovaný záchranný systém, neodkladná resuscitace, akutní otravy – jedy, alkohol, návykové látky, PP při mimořádných událostech-davová psychóza, agresivní chování. • Pohlavní systém – fyziologie, význam, psychická a sociální zralost člověka.

	• Metabolismus živin, zdravá výživa.
Psychologie a komunikace	• Člověk jako osobnost – motivace, zájmy, hodnoty, postoje, poruchy osobnosti, sebehodnocení, sebevýchova. • Vývoj psychiky – riziková období, puberta, náročné životní situace, stres, frustrace, deprivace, agrese, týrání, domácí násilí, závislosti, péče o duševní zdraví. • Sociální skupiny, vztahy, konflikt, diskriminace, šikana, minorita, majorita. • Komunikace – kulturní chování, kultura řeči, rozhovor, diskuse, argumentace. • Psychologie jedince se zdravotním postižením, empatie, altruismus, profesní chování.
Klinická propedeutika	• Subjektivní a objektivní příznaky onemocnění. • Farmakologie – nežádoucí účinky léků, analgetika, hypnotika, sedativa, psychofarmaka, opiáty jejich zneužití.
Biologie, Chemie	• Principy zdravého životního stylu. • Chemie a životní prostředí. Toxické účinky chemických látek, ochrana.
Základy epidemiologie a hygieny	• Příčiny a prevence infekčních onemocnění, AIDS, hepatitidy, pohlavní choroby. • Hygiena – osobní, komunální, výživy, zdravotní stav obyvatelstva. • Životní prostředí – vliv na zdraví.
Ošetrování nemocných	• Zvláštnosti ošetrovatelské péče u vybraných onemocnění v jednotlivých klinických oborech. • Péče o děti a mládež, dospělé, seniory a cizince. • Multikulturní ošetrovatelství, vztah k národnostním menšinám. • Týmová práce.

XIII. Přílohy

1. Školní program proti šikanování.

1. Školní program proti šikanování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy.

V případě řešení šikanování mezi žáky bude postupováno dle *Školního programu proti šikanování*, vypracovaného na základě Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízení (č. j. 22294/2013-1).

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Vytvořeno na základě Metodického pokyn u MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
MŠMT-22294/2013-1

Realizační tým: Mgr. Dalibor Sedláček, Mgr. Kateřina Haganová, PhDr. Šárka Sedláčková

Vytvořeno 30. září 2013, upraveno 30. září 2015

Osnova:

- 1) zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu)
- 2) motivování pedagogů pro změnu
- 3) společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
- 4) užší realizační tým
- 5) společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)
- 6) primární prevence v třídnických hodinách
- 7) primární prevence ve výuce
- 8) primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
- 9) ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů)
- 10) spolupráce s rodiči
- 11) školní poradenské služby
- 12) spolupráce se specializovanými zařízeními
- 13) vztahy se školami v okolí (v případě účasti žáků různých škol na šikaně)

1) Zmapování situace

Zmapování situace bude provedeno formou anonymního elektronického dotazníku, který bude připraven užším realizačním týmem. Dotazník bude realizován ve všech třídách školy, a to ve třech variantách (NG, VG, SZŠ). V každé třídě bude metodou náhodného výběru snímáno 10 žáků.

Evaluace situace proběhne po jednom roce.

2) Motivování pedagogů pro změnu

Na základě plánu dalšího vzdělávání budou pedagogičtí pracovníci podrobně seznámeni s charakteristikou a jednotlivými stádii šikany, s přímými a nepřímými varovnými signály šikany a možnými způsoby jejího řešení.

Vedení školy podporuje další vzdělávání pedagogů, které přispívá k prevenci, odhalení či řešení šikany.

V rámci prevence budou pedagogové nadále sledovat situaci ve třídách, především případné změny v chování jednotlivých žáků. Je doporučeno další vzdělávání, studium odborné literatury.

Při řešení problémů spolupracují učitelé s vedením školy, výchovným poradcem a metodikem prevence.

Třídní učitel žákům zdůrazní, na koho se mají obrátit, pokud jsou obětí šikany nebo byli jejími svědky. Třídní učitelé se více zaměří na problematiku kyberšikany.

3) Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dvacet pedagogů prošlo ve školním roce 2010/2011 rozsáhlým psychologickým vzděláváním, které se týkalo témat: klima třídy, agrese mezi žáky, učitel v roli pozorovatele třídních kolektivů atd. Semináře byly vedeny psychology a lékařem – psychiatrem.

Škola má zpracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogů. Jedná se o pracovníka pověřeného řešením šikany a také všechny pedagogy školy.

Učitelé si také vzájemně sdělují zkušenosti a poznatky z výuky, ze seminářů i školení, které se jim osvědčily. Pedagogický sbor se snaží pracovat jednotně za podpory vedení školy.

4) Užší realizační tým

Tým tvoří:

Mgr. Dalibor Sedláček – ředitel školy

Mgr. Kateřina Haganová – zástupkyně ředitele, školní metodik prevence

PhDr. Šárka Sedláčková – výchovná poradkyně

Mgr. Jana Kinclová – zástupce třídních učitelů

5) Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

Proškolený pracovník na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama nebo si povolá externího odborníka. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, postupuje proškolený pracovník podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci se specialisty zejména z PPP či jiných zařízení. Do komplikované šikany se zařazují především neobvyklé formy šikany. Patří zde šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga či život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť.

Šikanování je komplikovaný a paradoxní fenomén a běžné pedagogické postupy zde často selhávají.

Tabulka: Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování (Kolář, 2011)

(A) Situace, které zvládne škola sama:

- a) první pomoc pro obvyčejnou počáteční šikanu;
- b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

(B) Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc externího odborníka:

- c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- d) první pomoc (krizové scénáře) pro obvyčejnou pokročilou šikanu;
- e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Dva základní scénáře

(podrobněji viz metodické doporučení)

Pro školu jsou určeny následující dva scénáře. První je určen pro řešení počáteční obvyčejné šikany. Důvodem je fakt, že těchto obvyčejných počátečních šikan je nejvíce a tvoří obrovské podhoubí pro rozbušení pokročilých a neobvyklých šikan. Druhý scénář je určený k řešení výbuchu skupinového násilí, tzv. školního lynčování. V tomto případě nelze čekat na odborníka-specialistu, protože je oběť ohrožena bezprostředně na zdraví a později je většinou nemožné případ vyšetřit. Škola proto nejprve zakročí sama, vyřeší akutní problém a později jej řeší za pomoci odborníka.

A) Scénář pro obvyčejnou počáteční šikanu (Kolář, 2011)

- 1) odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
- 2) rozhovor s informátory a oběťmi;
- 3) nalezení vhodných svědků;
- 4) individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
- 5) ochrana oběti;
- 6) předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
- 7) realizace vhodné metody:
 - a) metoda usmíření;
 - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
- 8) třídnická hodina:
 - a) efekt metody usmíření;
 - b) oznámení potrestání agresorů;
- 9) rozhovor s rodiči oběti;
- 10) třídní schůzka;
- 11) práce s celou třídou.

B) Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – poplachový plán pro tzv. školní lynčování (Kolář, 2011)

- 1) První (alarmující) kroky pomoci
 - a) zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
 - b) bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
- 2) Příprava podmínek pro vyšetřování
 - c) zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
 - d) zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
 - e) pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
 - f) oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.
- 3) Vyšetřování
 - g) rozhovor s obětí a informátory;
 - h) nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
 - i) individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
 - j) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).
- 4) Léčba
 - k) metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

(Komentář k jednotlivým krokům viz metodické doporučení nebo kniha Nová cesta k léčbě šikany - Kolář M. (2011).
Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.)

6) Primární prevence v třídnických hodinách

Základní pravidla pro chování žáků stanovuje školní řád, který třídní učitelé procházejí s žáky své třídy vždy na začátku školního roku. Některá ustanovení dle potřeby probírají podrobněji.

Pravidla pro vzájemné chování žáků vycházejí ze zásad stanovených na adaptačním kurzu, který je realizován vždy začátkem školního roku ve všech prvních ročnících i v primě. Zde je hravou formou posilováno kultivované jednání žáků a pozitivní vztahy mezi nimi. Pravidla jsou viditelně vyvěšena v kmenové třídě.

Třídní učitelé v průběhu roku opakovaně vhodnou formou hovoří s žáky o klimatu třídy. Uložená výchovná opatření vždy vysvětlují. Dle potřeby zařazují zvláštní třídnické hodiny, na kterých prodiskutují chování a vztahy žáků. Do těchto hodin lze přizvat i výchovného poradce.

7) Primární prevence ve výuce

Školní vzdělávací program začleňuje průřezové téma osobnostní a sociální výchovy do všech předmětů. Kromě toho vymezuje v učivu převážně humanitních předmětů témata, která se týkají klimatu třídy, vzájemných mezilidských vztahů či řešení konfliktů.

Učitelé spolu úzce spolupracují, předávají si vzájemné informace o třídě, urychleně řeší případné problémy nebo situace. Sledují kázeň ve třídách během výuky, v době přestávek a celého pobytu žáků ve škole. Také si všímají chování žáků během školních akcí. V případě nekázně a neobvyklého chování konzultují jednotliví vyučující tyto problémy s třídním učitelem, případně výchovným poradcem. To vše je vodítkem pro případnou diagnostiku šikany.

8) Primární prevence mimo výuku

Pro zmapování klimatu třídy a případných projevů šikany provádí výchovný poradce každoročně v prvních ročnících a primách v období konce 1. pololetí průzkum formou anonymních dotazníků. Získané údaje poskytuje třídnímu učiteli, případně vedení školy.

Za významnou a osvědčenou primární prevenci lze považovat výše zmíněný adaptační kurz pro první ročníky a primu.

V průběhu roku organizuje školní metodik preventivní aktivity pro kolektivy různých tříd. Jedná se o besedy nebo hravé aktivity, které obvykle realizují na tuto činnost zaměřená občanská sdružení.

Škola nabízí žákům různé volnočasové aktivity. Jedná se především o sportovní kroužky a aktivity, dále zde pracují pěvecké sbory či divadelní soubor.

Ve škole pracuje Studentská rada složená ze zástupců všech tříd školy.

9) Ochranný režim

Ve školním řádu je zakomponován zákaz chování mající charakter šikanování a rovněž opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu.

Dále jsou vymezena pravidla používání informačních a komunikačních technologií, které jsou spojeny s problematikou kyberšikany.

Pedagogický dozor nad žáky je zajištěn i o přestávkách. Vyučující dozoruji na chodbách, nahlíží do tříd a dalších míst pohybu žáků. Po ukončení výuky jsou třídy ihned uzamýkány, aby zde žáci nezůstali sami bez dozoru.

Hlavním smyslem je ochrana všech žáků před projevy šikany a jiným nežádoucím rizikovým chováním a respekt k normám vedoucím k vytváření pozitivního klimatu ve škole.

Ochranný režim spočívá také v jednotném a důsledném přístupu pedagogů.

10) Spolupráce s rodiči

Rodiče žáků jsou pravidelně informováni o chování svých dětí na třídních schůzkách, a to i formou individuálních pohovorů. V případě potřeby jsou rodiče kontaktováni telefonicky, e-mailem nebo doporučeným dopisem.

Problémové situace řeší třídní učitel spolu s výchovným poradcem, případně zástupcem vedení školy.

Spolupráce s rodiči probíhá rovněž na úrovni Rady školy, ve které jsou zástupci rodičů.

Podezření na šikanu řeší s rodiči výchovný poradce, metodik prevence, případně třídní učitel nebo zástupce vedení školy.

11) Školní poradenské služby

Výchovné poradkyně, PhDr. Šárka Sedláčková, Mgr. Jana Kinclová a Mgr. Naděžda Libová, a metodik prevence Mgr. Kateřina Haganová přijímají podněty k případnému podezření na šikanu od žáků, rodičů či pedagogů. Následné řešení problematiky se odehrává dle výše uvedených scénářů.

12) Spolupráce se specializovanými zařízeními

V oblasti prevence a případného řešení šikany spolupracuje výchovný poradce nebo školní metodik prevence s dalšími institucemi:

- a) Pedagogicko-psychologická poradna Zlín, pracoviště Vsetín;
- b) pediatři, dětští psychologové, psychiatři;
- c) Sociální odbor MÚ Vsetín, oddělení péče o rodinu, sociální kurátoři;
- d) Policie ČR Vsetín;
- e) občanské sdružení Madio Zlín.

13) Vztahy se školami v okolí

V případě, že jsou do šikanování zapojeni žáci více škol, naváže vedení školy co nejdříve kontakt se zástupci dotyčné školy.

Zpracovala: PhDr. Šárka Sedláčková